

Kapitány Máté BETYÁR-MINDENÜTT

 ligetmuhely.com/kapitany-mate-betyar-mindenutt/

Penderbajszú, alföldi Don Quijote elevenedik meg, oldalán örök társa, a puszták Sancho Panzája. Ez már nem Rózsa Sándor, ez Rózsasándor (és barátja, Panzasándor), fogalom, néplegenda, és mint ilyen, lehet bármi, megnyilvánulhat bármilyen képzet formájában. Olykor Stan és Pan, olykor Hacsek és Sajó, olykor Bud Spencer és Terence Hill árnya sejlik fel a pandúrszomorítók figurájában. De Rózsasándorban bujkál Mátyás király, Zorro és Robin Hood (ahogy a szerző írja, Robin Hódi) is. Sőt, időnként mintha Rejtő Jenő valamelyik ikonikus alakja köszönné vissza. (Nehéz lenne megmagyarázni, miért, de képzetáramlásomba, miközben Bene könyvét olvasom, még a Stirlitz-viccek és a Monty Python társulat filmjei is belekapaszkodnak.)

mindenki sándor

Persze a puszták földjén mindenki sándor. Ezekben a sándorokban pedig megvan minden, ami a magyar néplélek gyermeki ártatlanságában szép lehet: naiv kíváncsiság és rácsodálkozás (akár a vonatokra, akár a feketékre vagy a vámpírokra), életigenlés és duzzogó bosszankodás, rafinált ügyeskedés és nemes egyszerűség. Betyár, mindenütt. És, hisz magyarok, e sándorok májukat szaggatva isznak, isznak, isznak (sőt, olykor indiai kendergyantát szívnak).

Rózsasándor mesehős. Körülötte segítők és antagonisták. De azok is mesealakok, és mint ilyenek, tényleges fenyegetést nem jelentenek. Tudjuk, hogy Rózsasándor nem fog meghalni, vagy ha meg is hal, az sem végleges, velocipédjén az örökkévalóság felé teker. Pandúrsándor ez ellen semmit se tehet. Rózsasándor kalandjai ettől igazán felszabadítóak, mert mi történne, ha – Bene Zoltán utólagos engedélyével – Rózsasándort a szürke hétköznapiakba löknénk?

Rózsasándor és a mindennapok

Szürkés, füstölgős, szemerkélős, dudavonyítós délután fékezett le a Blahán. Rózsasándor a négyeshatosra várt, gúnyját fázósan összehúzta. Hej, de hiányzik most a délvidék melege, tűnődött. Tegnap Rézmántól lopott karórájára pillantott. Panzasándor megint késik. Hol lehet? Több villamos is elment már. A leszállók izgatottan tekerőző sora újra és újra fellökte őt. Rózsasándor öklét rázva kiabált utánuk, de nem értették, mit mond, tájszólása túlon túl erősnek bizonyult a pesti fülnek. Panzasándor, az anyád úristenit, hol késel már, te mihaszna, hogy gebednél meg! Nemezelt táskájában berregni kezdett valami. Rózsasándor összevonta a szemöldökét. Ez az ideo ges szemöldökrángás gyakori tünet volt nála, amolyan tic. Táskájába nyúlt. Mobiltelefont húzott elő. Ismeretlen

szám villogott a kijelzőn. Rózsasándor ügyetlenkedve nyomkodta az érintőképernyőt, gépek és műszaki szerkezetek iránti rajongása ittléte óta jelentősen csökkent. Adjon Isten, szólt bele jó hangosan a telefonba. A mellette álló tizenéves lányok jól mulattak rajta. Rózsasándor bosszúsan nézett rájuk, majd újra a telefonba szólt. Adjon Isten, hát nem hallja?! Panzasándor rekedtes hangja válaszolt. Fogadj Isten, koma. Rózsasándor orcáját vörösre csípte az indulat. Hát te meg hol a búbánatos kígyóverembe vagy, te semmirekellő?! Rosszabb vagy, mint a Veszekakoma, pedig az a saját temetéséről is elkésne! Itt várok rád a hidegben, pizsokban, dudaszóban a Blahán, te meg sehol! Büntudatos csend felelt. Aztán újra szólt a Panzasándor hangja. Lecsuktak, koma. Rózsasándor ettől csak még dühödtebbé vált. Hát aztán?! Szökj meg gyorsan, azt siess, nem érek rá napestig! Nem úgy van az, válaszolta Panzasándor, rablással, súlyos testi sértéssel, hasis birtoklással vádolnak, innen nem lehet csak úgy kiszökni. Ráadásul azt mondták, alkoholfüggő vagyok. A szabadulásom után valószínűleg befekszem valamelyik addiktológiai osztályra. Remélem, koma, ott majd meglátogatsz néhanapján. Rózsasándor kinyomta a telefont és földhöz vágta a készüléket. A kamaszlányok kuncogva húzódtak odébb. Rózsasándor szemöldöke görcsösen rángatózott. Behunyta szemét.

Elborzasztó. Húzzuk ki onnét!

steampunk világ

Rózsasándor a puszták lovagja, a hatalom ellen lázadó, időnként szánnivaló ügyeskedéseitől emberi, ártatlanul magyar szellem, a mi leleményes igaztevőnk. Minél távolabbi vidékekre kalauzol minket, annál megkönnyebbültebben követhetjük nyomon bátor vagy éppen fondorlatos tetteit. Az olvasó fejében szinte hallhatóan szöszmötöl a gondolat, mi történne, ha Bene hőségét újabb és újabb posztmodern helyzetekbe írná bele? Ha folytatná? Én például szívesen olvasnék tőle az alábbi főcímekkel induló pikareszkeket: Rózsasándor és a Holdutazás. Rózsasándor és a Kútmély népe. Rózsasándor és a szürkemarha tolvaj. Rózsasándor tükörbe néz. Rózsasándor és Rózsavilma. Sorolhatnám... Az egész történetfolyamban van valami egészen különleges, popkulturális és avitt keveredés. Elképzelem, ahogy Bene egy 19. századvégi kávézóban ül, patinás napilapnak ír éppen folytatólagos Rózsasándor novellákat, amiket izgatott susmorgások közepette vár a pesti sokaság, ugyanakkor nazgulok repülnek át az égen, és valami sohasem látott, steampunk világba illő gépezet dübörög a mélyben.

Ez a Rózsasándor mesehős, de azt kívánjuk, bárcsak a világunkban élne. Kérdeznénk, mit gondol az elnyomásról, az álszentségről, a paleolit finomkodásról, az ezernyi felekezetről, a monitoron csüngő emberlepkékről, a „megmondom az őszintét...” kezdetű hazugságokról, a csináld magad mozgalmakról, a fociról, az önismétlő tehetségkutatókról, a popularizálódni próbáló szépirodalomról, a videómegosztós véleménynélküli véleménynyilvánításokról, a neten terjeszkedő tengernyi kebelről, a politikai széthasadásról, és reménykednénk, hogy majd valamilyen furfangos úton rendet tesz itt. Rózsasándort persze kilökné a világ.

marja az irigység

Figurája épp annyira konkrét, hogy összetartsa a történeteket, és épp annyira abszurd, hogy bármilyen alakot ölthessen, és bármilyen helyzetet a saját képére formálhasson. Teljes természetességgel születő legendárium ez, valahogy olyan érzés, mintha ennek már régen meg kellett volna fogannia. Bene (és ne felejtjük el Török Eszter hathatós segítségét) olyan vonzó és – úgy tűnik végtelenül tágítható – világot teremtett, hogy az írással próbálkozót szinte marja az irigység: bárcsak ő is Rózsasándorozhatna kicsit. Mint mikor kölcsönkérjük a szomszéd srác áhított játékát, és mi találunk ki vele valamilyen történetet.

Rózsasándor azonban csak akkor Rózsasándor igazán, ha olyan mesélő rajzolja meg, mint Móricz Zsigmond vagy Bene Zoltán. Az elejétől a végéig húzza magával az olvasót, háztetőkön, tisztásokon, várak börtönén át, hogy legvégül (Rózsasándor és az örökkévalóság), ha képletesen is, de halhatatlanná váljon. Ezt a könyvet sokan fogják szeretni. A folytatásra egyelőre még várnunk kell. De talán egyszer visszatér a bennünk füttyögő betyár.

Bene Zoltán | [AZ ÉRDEMES, NEMES RÓZSASÁNDOR KALANDJAI](#)

illusztrációk | **Török Eszter**